

De macht van de markt

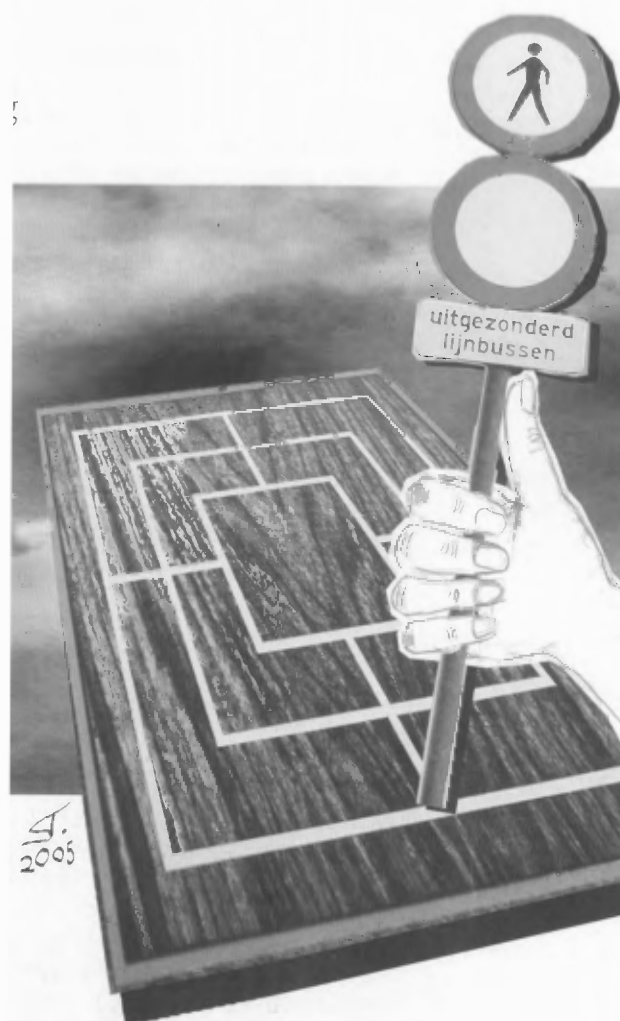
De tragiek in het schrijversleven van Geerten Meijsing

Geen schrijver is zo geconfronteerd met de macht van de lezer als Geerten Meijsing; hij had geen succes met de boeken die hij echt wilde maken, en kreeg aandacht voor wat hij als 'tussendoortjes', als 'broodschrijverij' beschouwde. Toch is er een oeuvre ontstaan waar je als geïnteresseerde lezer 'U' tegen zegt. Een analyse.

Joop Dirksen

Op 9 augustus 1950 werd in Eindhoven Geerten Maria Meijsing geboren. Zijn middelbare school volgde hij in Haarlem, waar hij samen met zijn boezemvriend Kees Snell bij een 'kunstkring' kennismakte met het werk van James Joyce. Deze kennismaking inspireerde Meijsing en Snell enige tijd later tot de oprichting van het 'schrijverscollectief' Joyce & Co. Eigenlijk was Meijsing in z'n eentje het hele collectief: Kees Snell speelde al spoedig een steeds kleinere rol. Na het gymnasium studeerde Meijsing aan de filmacademie te Berlijn, keerde terug naar Nederland en studeerde in Amsterdam enige tijd kunstgeschiedenis en archeologie. Joyce & Co debuteerde in 1971 in *De Gids*. Met Snell reisde Meijsing enkele jaren door Italië en hij vestigde zich in 1979 in Lucca, in Toscane. Onder het pseudoniem van Joyce & Co liet Meijsing in 1974 zijn eerste roman *Erwin* verschijnen: het is het eerste deel van een trilogie die het etiket krijgt opgeplakt van 'romantisch-decadent classicisme'. In 1979 verscheen het tweede deel, *Michael van Mander* en in 1986 het derde deel, *Cecilia*. De boeken stellen hoge eisen aan de lezer, die behalve zeer erudiet

ook een volhouder moet zijn, bestand tegen opeenstapelingen van metaforen, classicistische formuleringen over de tegenstelling tussen kunst en leven: kan de kunst het leven vervangen? Kunst, zo stelt de hoofdpersoon, is geen kwestie van spontaniteit of van een typisch romantische originaliteit, maar van geïnspireerd vakmanschap. 'Oorspronkelijkheid' is een volstrekte onmogelijkheid, het betekent alleen maar dat men nog nooit één letter gelezen heeft. Tamelijk arrogant wordt in de trilogie neergegeken op het domme volk dat alleen geamuseerd wil worden, echte overgave aan de kunst is zeldzaam, aldus de hoofdpersoon. De critici stonden redelijk welwillend tegenover deze trilogie, maar lezers lieten het afweten: de boeken werden amper

verkocht, maar dat deed weinig af aan de gedrevenheid van de auteur; het versterkte alleen maar de zekerheid van zijn gelijk: 'men' heeft in Nederland geen oog voor echte kwaliteit.

Water bij de wijn

In *De grachtengordel*, de sleutelroman die Meijsing schreef in 1992, geeft hij een onthullend beeld van zichzelf in de periode na het verschijnen van de trilogie, en van zijn kijk op zijn plaats in de literaire wereld in Nederland:

‘Nu, na bijna twintig jaar in het vak moest hij [Provenier, Meijsings alter ego – JD] toegeven dat hij van zijn kunst niet leven kon. (...) Niet zonder water bij de wijn te doen, als een gek te blijven vertalen, of als bijverdienste boekbesprekingen te schrijven. (...) Water bij de wijn. Dat was het pijnlijkste aspect van het nieuw gerezen besef van de onhoudbare situatie. Zijn uitgever had Provenier altijd voorgehouden dat zijn boeken te moeilijk waren om te verkopen, (...) “Je zou je wat minder superieur, wat minder vijandig kunnen opstellen. Je draait niet mee in het circus. Je zou je gezicht wat vaker moeten laten zien, van je laten horen, de mensen erop attent maken dat je er *bent*. Je weet net zo goed als ik dat boeken niet op hun inhoud maar op de auteur verkopen. Die moet dan wel *salonfähig* zijn (...) Je zou ook een aantrekkelijker soort boeken kunnen schrijven, maar ik vrees dat je daartoe niet in staat bent. (...) Jij, die zo van vrouwen houdt, altijd verliefd bent – waarom schrijf je niet eens een paar gezellige verhalen over meisjes: dan kom je vanzelf op dreef.”

Provenier vindt het niets, maar de uitgever dramt door en Provenier gaat aan het werk, al vindt hij het ‘een ordinair project. Was dit het begin van de corruptie waardoor iedereen vroeg of laat werd aangetast, deed hij nu water bij de wijn?’

In 1981 verscheen het boek *Een meisjesleven*, van de hand van ene Eefje Wijnberg. Het beschrijft de puberteit en adolescentie van een aanvankelijk schuchter meisje, dat moet kiezen tussen twee aantrekkelijke jongens. Het boek wordt enthousiast onthaald: ‘Hier klinkt een authentiek vrouwelijk geluid.’ Men roemt de stijl, de thematiek. Het boek verkoopt goed. En dan meldt zich de echte auteur:

Geerten Meijsing heeft onder pseudoniem het literaire wereldje laten ervaren dat hij uit allerlei registers kan putten voor zijn geschriften.

In 1987 publiceert Meijsing onder zijn eigen naam de roman *Veranderlijk en wisselvallig*. Voor dit boek krijgt hij de AKO Literatuurprijs. Samen met *Altijd de vrouw* vormt het een tweeluik, *Een meisjesleven*, dat in volgende drukken onder Meijsings eigen naam verschijnt, maakt de trilogie compleet. Alle drie de boeken beschrijven de moeilijke relatie van de hoofdpersoon, zoals in vrijwel alle boeken van Meijsing een persoon die wel erg veel op de auteur lijkt, met vrouwen. Is *Veranderlijk en wisselvallig* een lofzang op een aantal vriendinnen die korte tijd het leven deelden met de hoofdpersoon, in *Altijd de vrouw* wordt de knipperlichtrelatie met De Grote Liefde beschreven, de ‘Eefje’ van *Een meisjesleven*. Met haar krijgt hij een dochter, wier opvoeding later nog eens uitvoerig in beeld komt in *Malocchio*. In *De grachtengordel* zegt Meijsing er via zijn hoofdpersoon Provenier het volgende over:

‘Als hij eerlijk tegenover zichzelf was, moest hij het toegeven (...) natuurlijk was zijn laatste product, dat boek waar iedereen nu zo enthousiast over deed, zijn minste. Had hij het niet geschreven als *pot boiler*? En hij wist heel goed dat hij in het vervolg niet anders meer zou kunnen: had je eenmaal je beginselen verloochend, dan was je je onschuld voorgoed kwijt, tezamen met de onsterfelijkheid, leek het wel. Het blote feit dat anderen nu vonden dat hij goed schreef, herinnerde hem er slechts aan dat hij ooit – in alle vrijblijvendheid – veel beter had geschreven, en dat hij niet goed genoeg meer schreef: meer publiek was dus de beste graadmeter voor verminderde kwaliteit. Het had bij zijn eerste trilogie moeten blijven, hij had zichzelf

overleefd – altijd het pijnlijkste lot dat een kunstenaar kan treffen.’

Onverenigbare zaken

Provenier, of zeg maar gerust Meijsing, wil onverenigbare zaken combineren: enerzijds het prototype van de échte schrijver zijn: straatarm, maar als het om eten en drinken, auto’s en kleding gaat, alleen tevreden met het allerbeste. Ver weg van het banale gewoel wil hij in Italië, het land van de cultuur, zich uitsluitend bezighouden met zijn Werk. Anderzijds voelt hij zich miskend en is hij jaloers op collega’s die wel succes hebben.

Is zijn eerste ‘concessie’ aan de smaak van het grote publiek goed voor een AKO-Literatuurprijs, de tragiek wordt nog groter als hij in 1995 zijn magnum opus publiceert, *De ongeschreven leer. Een cijferroman in 499 bladzijden, 144.000 woorden en 499 voetnoten*. Meijsing verwacht erg veel van dit boek, eindelijk zal hij om zijn echte kwaliteiten geëerd worden. En dan gebeurt er... niets, het blijft stil, de enkele recensent die zich aan het boek waagt, reageert positief, maar verkocht wordt het boek niet. Het wordt een grote flop.

Had Meijsing al op zestienjarige leeftijd een zelfmoordpoging gedaan, die – met de nodige reserve, want suïcide is geen spel – nog te beschouwen valt als een romantische vorm van aandacht trekken, nu, na het echec van wat zijn grote erkenning had moeten inhouden, staat hem geen andere weg meer open: hij pleegt weloverwogen zelfmoord. Het tragische feit doet zich dan voor dat hij door hartproblemen een zo trage bloeddruk heeft, dat de grote sneden die hij in beide armen heeft aangebracht, zichzelf sluiten. Uit een diepe bewusteloosheid komt hij enige dagen later bij. In *Tussen mes en keel* beschrijft hij zeldzaam openhartig

zijn gang door de wereld van de psychiatrie, zijn depressies, de ineenstorting. Hij moet het als een afschuwelijke afgang ervaren hebben: hij, de grote auteur die tussen allerlei ‘mislukkelingen’ in een psychiatrische kliniek bij moet komen van die suïcidepoging. *Tussen mes en keel* wint, o cynisme, in 1999 de Gouden Uil. In 2001 wordt zijn *Dood meisje* nog genomineerd voor de AKO Literatuurprijs. Het boek wordt gepresenteerd als ‘een zwarte komedie over de fatale liefde van een dolende professor voor een sexy borderliner’. Romantische humor bij uitstek, zelfspot: de dolende professor is (natuurlijk weer) Meijsing zelf, die bijkomend uit een langdurige coma zich vanuit een mix van gevoelens (vaderlijke en zorgzame, naast erotische) helemaal inzet voor de ‘redding’ van een escortmeisje met psychische problemen. Het boek is een aanklacht tegen de psychiatrie, althans tegen het gebruik van medicijnen bij psychische aandoeningen: het meisje verandert onder invloed van de medicatie van een bij vlagen erg gelukkig en vitaal levend persoon in een lelijke, inerte, zombie. In 2003 verschijnt *Malocchio*, met als ondertitel *Een Toscaanse jeugd*. Het is behalve een aantrekkelijk verslag van de opvoeding door Meijsing van zijn dochter, ook een afrekening met alle romantische verhalen over Toscane. De boodschap is duidelijk: al die boekjes die Toscane voorstellen als het paradijs op aarde, liegen. De zwarte kanten – je wordt als buitenlander bijvoorbeeld nooit geaccepteerd – worden altijd genegeerd. Maar niet in dit boek. Begin dit jaar verscheen *Moord & Doodslag*, een opmerkelijk project: broer Geerten en zus Doeschka Meijsing schrijven allebei een roman, over hun relatie en hun situatie. Over Doeschka zegt Geerten in *De grachtengordel*: ‘Zijn zusje voerde hem

mee op deze avonturen in de fantasie en zette hem aan tot grotere stoutmoedigheid. Hij had het idee aan haar te danken dat een leven verdiept en verdubbeld kon worden als het beschreven werd. Zij waren tegelijk bondgenoten en rivalen. Zijn zuster was de enige die hem had aangemoedigd.’ In de dubbelroman echter is zijn houding ten opzichte van haar haar bijna uitsluitend negatief: dat ze naar ‘zijn’ Italië komt, beschouwt hij als een ontoelaatbare inmenging in zijn leven. Doeschka’s toon is veel positiever, alhoewel ze duidelijk maakt dat ze hem vanaf zijn geboorte ook als indringer in haar leven heeft gezien; maar hij blijft toch haar broer, ze voelt toch iets van zusterlijke liefde. De opmerkelijkste passage in de dubbelroman is de in mijn ogen ronduit verpletterende reactie van hun moeder op de mededeling van Doeschka dat Geerten zichzelf heeft willen doden en bijna leeggebloed aangetroffen is door haar: ‘Ik verwachtte een ontzettende gil, mijn vader die de hoorn zou overnemen, gesnik op de achtergrond. Maar de stem van mijn moeder klonk rustig. “Koud wassen”, zei ze, “bloed op katoen moet je koud wassen.”’

Tragiek

Op het eerste gezicht opmerkelijk in Geertens deel van de dubbelroman is zijn fascinatie met een lugubere moordzaak die zich in Noord-Italië heeft afgespeeld. Het lijkt erop dat hij zich gemakkelijk kan identificeren met de vrouw die getroffen wordt door een vreselijke reeks gebeurtenissen: de moord op haar kind en vervolgens een veroordeling wegens moord, terwijl haar onschuld voor Meijsing althans glashelder is. Op basis van de hier beschreven levensloop van Geerten Meijsing, zonder overdrijving een van de belangrijkste auteurs van deze tijd,

is die identificatie met de gekwelde vrouw niet zo opmerkelijk: hij zal zich ongetwijfeld herkennen in de positie van slachtoffer van de onrechtvaardigheid die het leven soms voor mensen inhoudt. Het is de grote tragiek in het schrijversleven van Geerten Meijsing: als hij schrijft zoals hij vindt dat schrijven moet zijn, heeft hij geen lezers; als hij concessies doet, ‘zichzelf verloochent’, is iedereen enthousiast.

Joop Dirksen, redacteur van Tsjip/Letteren, is leraar Nederlands en CKV-1 aan het Pleincollege Eckart in Eindhoven. Hij is auteur van de Handleiding leesdosier en van Dossier lezen, een literatuuronderwijsmethode. ■